

(W)ELKE LERAAR LEEST DIT?!

LEER ZE LEZEN

In de rubriek (W)elke leraar leest dit?! wordt steeds een boek besproken dat interessant is voor pedagogisch professionals die werkzaam zijn in het domein kind en educatie.

Deze keer *Leer ze lezen. Praktische inzichten uit onderzoek voor leraren basisonderwijs (2021)*. 'Een goede start in het lees-onderwijs is een geschenk voor het leven.' Deze wijsheid om in te lijsten staat in het nieuwste boek *Leer ze Lezen*, uit de Didactief-serie waar we eerder recensies over schreven in *Veerkracht*.

INTEGRALE AANPAK VOOR LEESBEGRIIP EN LEESMOTIVATIE

Het boek komt als geroepen, want -zo stelt het ministerie in een kamerbrief (najaar 2020)- 'Wetenschappelijke inzichten over effectieve didactiek en lesmethodes vinden hun weg nog niet altijd naar alle leraren.' De dalende leesmotivatie en de leesprestaties van opgroeiende kinderen zijn zo verontrustend

dat het leesonderwijs al enige tijd onder een vergrootglas ligt. Verschillende organisaties, verenigd in de Leescoalitie, pleiten ervoor om de inrichting van het leesonderwijs te herzien. De overheid stelt plannen op voor een integrale aanpak leesbegrip en leesmotivatie, waarin leesvaardigheid beter verankerd wordt in het onderwijs en leesplezier meer gestimuleerd wordt en er tevens een actie-agenda komt met maatschappelijke partners. Deze acties moeten ertoe leiden dat kinderen blijvende, gemotiveerde goede lezers zijn.

De onderzoekers Van Gelderen, De Glopper en Van Steensel selecteerden 23 toonaangevende wetenschappelijke artikelen uit het internationaal leesonderzoek. Onderzoeksjournalist Ros heeft de inzichten uit deze artikelen vervolgens voor de praktijk ontsloten. Dit gratis te downloaden boek, dat in januari 2021 is uitgekomen, slaat een brug tussen wetenschap en de dagelijkse praktijk van het lesgeven.

Het boek is opgebouwd uit vijf delen, waarbij in ieder deel steeds een aantal artikelen worden besproken:

- **ontluikende geletterdheid;**
- **aanvankelijk en technisch lezen;**
- **tekstbegrip;**
- **leesmotivatie;**
- **de meerwaarde van lezen.**

Naast informatie over de kennis uit ieder artikel, krijgt de lezer praktijkvoorbeelden voorgeschoteld, een samenvatting van de belangrijkste inzichten in drie of vier punten en een verder lees-mogelijkheid met QR-codes naar praktische boeken of artikelen.

DE NOODZAAK VAN RIJK (TAAL)ONDERWIJS

Ondanks alle inspanningen hebben veel leerlingen nog steeds een te beperkte woordenschat om bijvoorbeeld goed te presteren bij begrijpend lezen (Heister-Swart, 2018). Redenen hiervoor zijn onder andere dat woordenschat-onderwijs voor een groot deel gestoeld is op de uitleg van de

leraar en mondelinge taal onvoldoende rijk is om de basis te kunnen vormen voor woorden die geleerd moeten worden. Ook wordt de woordenschat van leerlingen niet voldoende vergroot door het leren van losse woorden. Bovendien wordt veel tijd gependend aan woorden die leerlingen toch wel leren in het dagelijkse lezen. O'Reilly, Wang en Sabatine (2019) vonden dat het bij het begrijpen van een tekst niet gaat om het kennen van hoogfrequente woorden, maar dat het juist gaat om woorden die voorkomen in schriftelijke taal. Daarvoor is rijk (taal)onderwijs nodig (Van Koeven & Smits, 2021) en goed leesonderwijs.

DE KUNST VAN HET LERAAR ZIJN

Terug naar het boek *Leer ze lezen*. Ieder onderwerp heeft voor elk wat wils. Zo kun je als leraar in het deel 'Leesmotivatie' lezen wat redenen zijn om te lezen, waarom thematisch onderwijs helpt bij het versterken van de leesmotivatie en wat aandachtspunten zijn bij de inrichting van dit onderwijs. Ook lees je waarom het belangrijk is om elk (individueel) kind te verleiden tot lezen, en leer je hoe je een negatieve leeshouding kunt ombuigen naar een positieve leeshouding.

Dat de rol van de leraar ook hier weer immens is voor de ontwikkeling van zijn leerling is duidelijk. De leraar zou alle zeilen bij moeten en kunnen zetten om van de leerling een veellezers te maken met een positieve leesattitude. Immers, een negatieve leesattitude is niet aangeboren, maar aangeleerd. En wat aangeleerd is, kan -met enige moeite- ook weer afgeleerd worden. Zo kunnen ze leerlingen ervaringen bezorgen

die haaks staan op hun overtuigingen en verwachtingen: 'Ik heb een hekel aan lezen, maar ik moet nu toch toegeven dat dit boek toch echt leuk is'. Als dat maar vaak genoeg gebeurt, dan zullen ze hun houding aanpassen" (p.108).

Wat er nodig is om die rol met verve te vervullen, zoals de belezenheid en de attitude van de leraar zelf en de facilitering van de leraar, zou ook een plek in het boek verdienen, desnoods in een epiloog. Zo is bekend dat het belangrijk is dat leraren kinderboeken lezen, willen ze hun kennis van kinderboeken versterken. Deze kennis is weer cruciaal om een goede leesbevorderaar te zijn. Omdat er ieder jaar weer nieuwe kinderboeken met rijke taal verschijnen die een plek verdienen in het onderwijs, is het van belang dat leraren gefaciliteerd worden om de ontwikkeling te kunnen bijbenen. Jip en Janneke zijn al lang met pensioen.

TOEPASSING IN JE KLAS EN IN JE TEAM

Hoe kan de leraar -in zijn toch al drukke bestaan- profiteren van dit boek? Door het als naslagwerk vraaggericht te gebruiken. Wat weten we over ouderprogramma's bij het versterken van de ontlukkende geletterdheid? Hoe kun je als leraar leerlingen verleiden tot lezen? Hoe kun je tekstbegrip versterken bij leerlingen? De leraar kan de inzichten gebruiken als ondersteuning bij het lesgeven.

Dit boek leent zich ook goed voor teamprofessionalisering. Een mooie startvraag voor het team zou kunnen zijn: in hoeverre sluit het leesonderwijs dat we nu geven op onze school aan bij de belangrijke inzichten

uit dit boek? Je zou dan op basis van die analyse een focus kunnen kiezen en hiermee gezamenlijk aan de slag kunnen gaan.

BESPROKEN BOEK

Leer ze lezen. Praktische inzichten uit onderzoek voor leraren basisonderwijs (2021). Geschreven door: Bea Ros, Amos van Gelderen, Kees de Gloppe en Roel van Steensel. Gratis te downloaden op didactiefonline.nl, maar ook te bestellen bij Ten Brink Uitgevers, Meppel.

LITERATUUR

- Heister-Swart, N. (2018). *Lexical quality effects in reading comprehension: A developmental perspective*. Radboud University.
- O'Reilly, T., Wang, Z., Sabatini, J. (2019). How much knowledge is too little? When a Lack of knowledge becomes a barrier to comprehension. *Psychological Science* 30(9) 1344-1351.
- Van Koeven, E., & Smits, A. (2020). *Rijke taal. Taaldidactiek voor het basisonderwijs*. Boom.

OVER DE AUTEURS

Dr. Wenckje Jongstra is programmaleider taalstimulering Kennis- en Innovatiecentrum en postdoctoral researcher op Hogeschool KPZ.

Dr. Ietje Pauw is lector Narratieve Professionele Identiteit op Hogeschool KPZ.